

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

BUITENGEWONE ZITTING 2024

25 juli 2024

**VOORSTEL TOT
WIJZIGING VAN HET REGLEMENT**

**van de Kamer van volksvertegenwoordigers,
in verband met het organiseren
van hoorzittingen
voor de voordracht van rechters
bij het Grondwettelijk Hof**

(ingediend door mevrouw Sarah Schlitz en
de heer Stefaan Van Hecke c.s.)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE 2024

25 juillet 2024

**PROPOSITION DE
MODIFICATION DU RÈGLEMENT**

**de la Chambre des représentants
en ce qui concerne l'organisation
d'auditions dans le cadre
de la présentation de juges
à la Cour constitutionnelle**

(déposée par Mme Sarah Schlitz et
M. Stefaan Van Hecke et consorts)

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de nummering van de publicaties:	
DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel neemt de tekst over van voorstel DOC 55 2471/001.

Het Grondwettelijk Hof speelt in onze democratie een belangrijke rol. Het waakt over de Belgische Grondwet, meer bepaald door na te gaan of in wetten die door het Parlement worden aangenomen, de grondrechten niet met de voeten worden getreden en of de bevoegdheidsverdeling in onze Federale Staat nageleefd wordt.

Artikel 1 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, gewijzigd bij de bijzondere wetten van 21 februari 2010 en 6 januari 2014, bepaalt als volgt:

“Het Grondwettelijk Hof doet, bij wege van arrest, uitspraak op de beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel wegens schending van:

1° de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten; of

2° de artikelen van titel II “De Belgen en hun rechten”, en de artikelen 170, 172 en 191 van de Grondwet;

3° artikel 143, § 1, van de Grondwet.”

Met het oog op de goede werking van het Grondwettelijk Hof is het van het grootste belang dat dit Hof over legitimiteit beschikt bij de bevolking. Het Grondwettelijk Hof kan immers democratisch aangenomen wetten vernietigen. Om de democratische legitimiteit van het Hof te verzekeren, werd door de wetgever besloten de rechters van het Grondwettelijk Hof te laten voordragen door beurtelings de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat.

Wij beogen met dit voorstel tot wijziging van het Reglement de transparantie en de legitimiteit van deze voordracht te vergroten door het organiseren van hoorzittingen. Middels hoorzittingen worden immers zowel het Parlement als de bevolking beter betrokken bij en geïnformeerd over de benoemingen van rechters bij het Grondwettelijk Hof.

Professor Evelyne Maes, die haar proefschrift heeft gewijd aan het Grondwettelijk Hof, stelt daarover:

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition reprend le texte de la proposition DOC 55 2471/001.

La Cour constitutionnelle joue un rôle important dans notre démocratie. Elle veille au respect de la Constitution belge, plus particulièrement en examinant si les lois adoptées par le Parlement ne portent pas atteinte aux droits fondamentaux ni ne contreviennent à la répartition des compétences dans notre État fédéral.

Ainsi, l'article 1er de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle, modifié par les lois spéciales du 21 février 2010 et du 6 janvier 2014, énonce ce qui suit:

“La Cour constitutionnelle statue, par voie d'arrêt, sur les recours en annulation, en tout ou en partie, d'une loi, d'un décret ou d'une règle visée à l'article 134 de la Constitution pour cause de violation:

1° des règles qui sont établies par la Constitution ou en vertu de celle-ci pour déterminer les compétences respectives de l'État, des Communautés et des Régions; ou

2° des articles du titre II “Des Belges et de leurs droits”, et des articles 170, 172 et 191 de la Constitution;

3° de l'article 143, § 1er, de la Constitution.”

Il est crucial, pour son bon fonctionnement, que la Cour constitutionnelle bénéficie d'une légitimité auprès de la population. Elle peut en effet annuler des lois votées démocratiquement. Afin de garantir la légitimité démocratique de la Cour, le législateur a décidé que les juges seraient présentés alternativement par la Chambre et par le Sénat.

Nous pensons que la présente proposition de modification du règlement permettrait de rendre cette présentation encore plus transparente et légitime en organisant des auditions. Celles-ci permettraient en effet au Parlement et à la population d'être davantage impliqués dans la nomination des juges de la Cour et aussi d'être mieux informés à cet égard.

La professeure Evelyne Maes, qui a consacré sa thèse de doctorat à la Cour constitutionnelle, précise à ce sujet:

“Ik vind dat het een veel transparantere procedure zou moeten zijn, waarbij parlementsleden zich echt informeren en oordelen of een kandidaat-rechter geschikt is om rechter te worden. En dat in een publieke hoorzitting, waarbij de kandidaat ondervraagd wordt over hoe hij zijn eigen rol ziet, en die van het Grondwettelijk Hof. Dan kan ook het publiek nagaan of die kandidaat echt bekwaam en gedreven is.”¹

Hoorzittingen, zo stelt professor Maes, leiden niet alleen tot meer transparantie, maar kunnen ook de kwaliteit van de individuele rechters ten goede komen: men kan immers beter nagaan hoe gedreven en inhoudelijk beslagen een bepaalde kandidaat is.

Bovendien is het zo dat in het verleden reeds hoorzittingen werden georganiseerd. In 1996, bijvoorbeeld, werden hoorzittingen georganiseerd in het kader van een voordracht door de Senaat. In 2013 gebeurde dat opnieuw. Van enige consistentie of systematiek is op dit moment echter geen sprake: de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat beslissen zelf of ze al dan niet een hoorzitting organiseren.

Het zou daarom beter zijn om systematisch publieke hoorzittingen te organiseren voor kandidaat-rechters bij het Grondwettelijk Hof. Dat is consequent en komt de legitimiteit ten goede.

Hoorzittingen zullen zorgen voor meer transparantie en maken een zekere objectivering van het benoemingsproces mogelijk. Professor Maes stelde daarover nog:

“De bekwaamheid toets je door op een openbare hoorzitting relevante vragen te stellen, zodat de volksvertegenwoordiger weet welke standpunten de kandidaat-rechter heeft over zijn rol in een Grondwettelijk Hof, over de rol van het Hof zelf en over de staatsvorm. Een onbekwame rechter valt dan door de mand, zoals recent in de VS nog gebeurde. De hoorzitting heeft nog een voordeel: ze brengt de benoeming van een grondwettelijk rechter onder de aandacht van de burger en maakt die transparanter. Ook dat verhoogt de democratische legitimiteit.”²

De regering heeft in 2003 het Parlement er bovendien toe aangespoord om de voordrachtprocedure te verbeteren. In de memorie van toelichting bij het ontwerp van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, stelde de regering

“Je pense que la procédure devrait être beaucoup plus transparente, en ce sens que les parlementaires s’informerait et évalueraient réellement si un candidat-juge est apte à devenir juge. Lors d’une audition publique, le candidat serait interrogé sur la manière dont il voit son rôle et celui de la Cour constitutionnelle. Le public pourrait donc lui aussi examiner si le candidat est vraiment compétent et motivé.”¹ (traduction)

Selon la professeure Maes, les auditions permettraient dès lors de renforcer la transparence mais contribueraient aussi à la qualité des juges individuels: il serait en effet plus aisé de déterminer le degré de motivation et l’étendue des connaissances des candidats.

De plus, il convient de signaler que des auditions ont déjà été organisées par le passé. Ce fut par exemple le cas en 1996 dans le cadre d’une présentation de candidats par le Sénat, et à nouveau en 2013. Quant à rendre le processus un peu plus cohérent et systématique, il n’en est toutefois pas question à l’heure actuelle: aujourd’hui, la Chambre et le Sénat décident eux-mêmes d’organiser ou non une audition.

Mieux vaudrait dès lors prévoir systématiquement des auditions publiques pour les candidats juges à la Cour constitutionnelle. Ce serait cohérent et cela renforcerait la légitimité.

Les auditions apporteront davantage de transparence et permettront une certaine objectivation du processus de nomination. À cet égard, la professeure Maes a précisé ce qui suit:

“L’aptitude peut être appréciée au moyen de questions pertinentes posées au cours d’une audition publique et qui permettent à tout parlementaire de connaître les positions du candidat juge à l’égard de son rôle à la Cour constitutionnelle, du rôle de la Cour constitutionnelle et de la structure de l’État. Tout candidat ne disposant pas de l’aptitude requise serait alors écarté, comme ce fut récemment le cas aux États-Unis. L’audition présente un autre avantage: elle porte la nomination des juges constitutionnels à l’attention du citoyen et la rend plus transparente. Cela contribue aussi à accroître la légitimité démocratique”² (traduction).

En 2003, le gouvernement a en outre encouragé le Parlement à améliorer la procédure de présentation. Dans l’exposé des motifs du projet de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d’arbitrage, il a souligné que cet objectif pouvait être atteint “notamment

¹ Boone, Ruth. 2016. “Een diverser Grondwettelijk Hof, voor meer legitimiteit en kwaliteit” in *de Juristenkrant*, 2016 (324), blz. 10.

² Maes, Evelyne, “Politieke benoemingen bij het Grondwettelijk Hof? Ja, maar niet op deze manier”, *De Standaard*, 13 januari 2018.

¹ Boone, Ruth. 2016. “Een diverser Grondwettelijk Hof, voor meer legitimiteit en kwaliteit”, *Juristenkrant*, 2016 (324), p. 10.

² Maes, Evelyne, “Politieke benoemingen bij het Grondwettelijk Hof? Ja, maar niet op deze manier”, *De Standaard*, 13 janvier 2018.

dat dit kon, “onder meer door de beoordeling en selectie van de diverse kandidaturen te laten geschieden door voltallige commissies.”³

Ten slotte heeft ook oud-voorzitter van het Grondwettelijk Hof, André Alen, voor de invoering van hoorzittingen gepleit,⁴ net als de professoren Marc Verdussen⁵, Hugues Dumont en Mathias El Berhoumi⁶.

De organisatie van dergelijke publieke hoorzittingen kan in het Reglement van zowel de Kamer van volksvertegenwoordigers als de Senaat worden ingeschreven. Dat is dan ook de doelstelling van dit voorstel tot wijziging van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, dat tegelijk wordt ingediend met een voorstel tot wijziging van het Reglement van de Senaat.

en faisant apprécier et sélectionner les candidatures diverses par des commissions complètes”³.

Enfin, l’ancien président de la Cour constitutionnelle, M. André Alen, a lui aussi plaidé pour l’instauration d’auditions⁴, tout comme les professeurs Marc Verdussen⁵, Hugues Dumont et Mathias El Berhoumi⁶.

L’organisation de telles auditions publiques peut être inscrite dans le règlement des deux assemblées. Tel est donc l’objectif de la présente proposition de modification du règlement de la Chambre des représentants, qui est déposée en même temps qu’une proposition de modification du règlement du Sénat.

Sarah Schlitz (Ecolo-Groen)
 Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)
 Staf Aerts (Ecolo-Groen)
 Meyrem Almaci (Ecolo-Groen)
 Petra De Sutter (Ecolo-Groen)
 Rajae Maouane (Ecolo-Groen)
 Dieter Vanbesien (Ecolo-Groen)
 Matti Vandemaele (Ecolo-Groen)
 Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen)

³ Moonen, T., *Het Grondwettelijk Hof en de interpretatie van de Grondwet Een perspectief op argumenten en legitimiteit*, Doctoraatsproefschrift, UGent.

⁴ W. Pauli en E. Pironet, “Topmagistraat André Alen neemt afscheid: “Ze zullen denken dat ik een revolutionair geworden ben!””, *Knack*, 23 december 2020.

⁵ Verdussen, M., “Quelle Cour constitutionnelle voulons-nous?”, *La Libre Belgique*, 24 septembre 2019.

⁶ H. Dumont en M. El Berhoumi, *Droit constitutionnel. Approche critique et interdisciplinaire*, Bruxelles, Larcier, 2021, blz. 369.

³ Moonen, T., *Het Grondwettelijk Hof en de interpretatie van de Grondwet. Een perspectief op argumenten en legitimiteit*. Thèse de doctorat, UGent.

⁴ W. Pauli et E. Pironet, “Topmagistraat André Alen neemt afscheid: “Ze zullen denken dat ik een revolutionair geworden ben!””, *Knack*, 23 décembre 2020.

⁵ Verdussen, M., “Quelle Cour constitutionnelle voulons-nous?”, *La Libre Belgique*, 24 septembre 2019.

⁶ H. Dumont et M. El Berhoumi, *Droit constitutionnel. Approche critique et interdisciplinaire*, Bruxelles, Larcier, 2021, p. 369.

VOORSTEL

Enig artikel

Artikel 28 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, wordt aangevuld met een nr. 5, luidende:

“5. De commissie die bevoegd is voor de institutionele aangelegenheden, hoort de kandidaten die beantwoorden aan de voorwaarden vastgesteld in artikel 34, § 1, 1° en 2°, van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof van 6 januari 1989.”

10 juli 2024

PROPOSITION

Article unique

L'article 28 du Règlement de la Chambre des représentants est complété par un n° 5 rédigé comme suit:

“5. La commission compétente pour les Affaires institutionnelles auditionne les candidats qui répondent aux conditions fixées à l'article 34, § 1er, 1° et 2°, de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle.”

10 juillet 2024

Sarah Schlitz (Ecolo-Groen)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)
Staf Aerts (Ecolo-Groen)
Meyrem Almaci (Ecolo-Groen)
Petra De Sutter (Ecolo-Groen)
Rajae Maouane (Ecolo-Groen)
Dieter Vanbesien (Ecolo-Groen)
Matti Vandemaele (Ecolo-Groen)
Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen)